

K.K.T.C.

Yakın Doğu Üniversitesi

Fen - Edebiyat Fakültesi

Türk **Dili** ve Edebiyatı

Bölümü

KKTC'ye Giden Yolda 1958 - 1974

Yıllarına Ait Canlı Hatıralar

Mezuniyet Çalışması

Hazırlayan: İkbâl SEZER

Danışman: Doç. Dr. Bülent YQRULMAZ

2000

Lefkoşa

İÇİNDEKİLER

Önsöz	1
Giriş	2-3
1- 1958 Yılına Ait Canlı Hatıralar	4
Mehmet Salih Tekan	5
Gülgün Serdar	6
2- 1963 Yılına Ait Canlı Hatıralar	7
Faik Koyuncuoğlu	8-12
Hilmi Kôude	13
3- 1964 Yılına Ait Canlı Hatıralar	14
Faik Koyuncuoğlu	15-20
Mehmet.Ertuğ	21-22
4- 1967 Yılına Ait Canlı Hatıralar	23
Şevket Rado	24
5- 1974 Yılına Ait Canlı Hatıralar	25
Hilmi Konde	26-28
Mustafa Yurt	29-30
Yer İndeksi	31-33
İsim İndeksi	34

ÖNSÖZ

Bu çalışmamda 1958 - 1974 yılları arasında Kıbrıs Türk Toplumunun yaşadıklarını kaleme aldım.

Yunan hükümeti ve Kıbrıs Rumları, Birleşmiş Milletlerden diplomatik yoldan bir sonuç alamayınca, şiddet ve terör yolu ile emellerine ulaşmaya karar verdiler. Bu nedenle 1 Nisan 1955'te Rumlar EOKA adlı yer altı tedhiş teşkilatı kurdular. Önce kendi vatandaşlarına, sonra da, İngilizlere ve Türk halkına karşı şiddet uygulamaya başladılar.

Kıbrıs uyumsuzluğuna çözüm bulunması için Zürih ve Londra Anlaşması imzalandı. Zürih ve Londra Anlaşmaları ile Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşu için çalışmalar başladı. 16 Ağustos 1963'te Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edilir.

21 Aralık 1963'te Tahtakale semtindeki evlerine giden Türklerin kurşuna dizilmesiyle trajik olaylar başlar. Çatışmalar Türklerin bulunduğu bütün bölgelere yayılır. Bu olaylar 1974 Nispetli Barış Harekatı'na kadar devam eder.

İşte bu çalışmada 1958-1974 yılları arasında Kıbrıslı Türklerin yaşadıkları, acıları, ızdırapları dile getirilmiştir. Çalışma sırasında insanların geçmişte yaşadıkları, olaylardan ne kadar çok acı çektiklerini gördüm. Bu anıları gördüğüm zaman onlar kadar ben de aynı olayları yaşamış gibi oldum. Anılarını bizimle paylaşan insanların yaşadıklarını gözler önüne sermesi ve biz gençlere geleceğe yönelik ışık tutması bakımından değerli bir çalışma olduğuna inanıyorum.

Çalışmamda bana yardımcı olan Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Dekanı Sn. Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a başta olmak üzere, Sn. Gülgün Serdar' a ve anılarını bizlerle paylaşan Sn. Mehmet Salih Tekan' a, Sn. Hilmi Konde'ye, Sn. Faik Koyuncuoğlu'na, Sn. Mehmet Ertuğ'a, Sn. Şevket Rado'ya, Mustafa Yurt' a en içten teşekkürlerimi sunarım.

İkbal SEZER

Lefkoşa

2000

GİRİŞ

Bu çalışmam 5 bölümden oluşmaktadır. 1. bölümde 1958 yılına ait canlı hatıralar, 2. bölümde 1963 yılına ait canlı hatıralar, 3. bölümde 1964 yılına ait canlı hatıralar, 4. bölümde 1967 yılına ait canlı hatıralar, 5. bölümde 1974 yılına ait canlı hatıralar ele alınmıştır. Çalışmamda Kıbrıslı Türk vatandaşlarını yaşadıklarını kendilerinden dinleyerek o verileri derlemeye çalıştım.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temelini Zürih ve Londra Anlaşması sağlamıştır. Bu anlaşmalar sonucunda 3 Aralık 1959' da Türk halkının lideri Dr. Fazıl Küçük Cumhurbaşkanı Yardımcılığına, 14 Aralık 1959' da ise Başpiskopos Makarios Cumhurbaşkanlığına seçilir. 15 Ağustos'u 16 Ağustos'a bağlayan gece Kıbrıs bağımsız bir Cumhuriyet olarak ilan edilir.

Rumlar bu Cumhuriyeti ta en baştan beri ENOSİS'e giden yolda bir adım, bir sıçrama tahtası olarak değerlendirmişlerdi. Yani, Cumhuriyetin kurulması ile ENOSİS yepyeni bir boyut aldı ve Rumların değişmez hedefine doğru hız kazanır.

5 Aralık 1963'te Rum öğrenciler, Türkler aleyhine büyük mitingler düzenleyerek ENOSİS naraları attılar. Rumlar tarafından hazırlanmış olan bu gizli planın adı AKRİTAS Planı idi. Bu planın amacı; Türkleri imha ederek ENOSİS'i gerçekleştirmektir. Bu plan çerçevesinde başlatılan saldırılar 1963 yılı sonunda 20 Aralık' ı 21 Aralık' a bağlayan Cuma gecesi geç vakitte Tahtakale semtindeki evlerine gitmekte olan bir kısım soydaşlarımızın arabalarını yoklama bahanesiyle Rum Polisitarafından durdurulur. Silahsız ve sivil Türkler üzerine ateş açıldı ve böyle tarihe Kanlı Noel olarak geçen olaylar başlar. Mutlu Barış Harekatı'nın başlamasıyla olaylar son bulur.

15 Temmuz 1974'te Makarios ve Grivas taraftarları çatışır. Darbe olur. Makarios Ada'yı terk eder.

Türkiye Garanti Anlaşmasına dayanarak Kıbrıs'a müdahale ederler ve ENOSİS'i önlemek için 20 Temmuz 1974 sabahı Girne bölgesinden Kıbrıs' a yaptığı çıkış hareketiyle

I. Barış Harekatı başlamış olur.

1974'den günümüze kadar tam anlamıyla Ada'da bir barış sağlanamamıştır.

Umuyorum ki önümüzdeki yıllarda her iki taraf için de kalıcı bir barış sağlanabilir.

Biz 1958-1974 yılları arasındaki canlı hatıraları inceledik. 1958'den öncesi ve 1974 sonrası olayların da incelenmesi geçmişin aydınlatması bakımından yararlı olacaktır.

1958 Yılına Ait Canlı Hatıralar

1955-60 senelerinde Rum yeraltı teşkilatı BOKA'ya karşı İngiliz ordusunda çalıştım. Komando görevi yaptım. Bu olay esnasında aklımdan hiç çıkmayan bir olay oldu. Tarihini hatırlamıyorum; ama soğuk bir gündü. Saat 13.00 veya 14.00 arası görev yaptığımız kampa bir telefon geldi. Lefke yakınlarında Gambo adlı Rum köyünde bir BOKA'cının vurulduğu bildirildi. İki manga askeri takım söylenilen köye gittik. Gördüğümüz manzara çok kötüydü. Köy yolunun girişindeki toprak yolda ölü bir Rum yatıyordu. Oraya gittiğimizde bir manga askere o ölen adamın başında sabaha kadar nöbet tutmamız emredildi. Hava soğuk. Sabah 6.30 7.00 'ye kadar o ölünün başında nöbetteydim. Sabah doktor gelip ölü üzerinde incelemeler yaptıktan sonra biz oradan ayrıldık. O gece çektiğim soğukun acısıyla ayak parmaklarım donmuştu. Hayatımın sonuna kadar çektiğim o acıyı unutamayacağım. Daha sonra öğrendiğimize göre vurulan o Rum BOKA yeraltı teşkilatı için pararoğlu, Topladığı paraları örgüte eksik verdiği için BOKA'cılar köye gitmekte olan otobüsü durdurup içinden o Rum'u indirir. Otobüsün önünde vurup daha sonra otobüsle üstünden geçmişler. Birbirlerine bunu yapanlar, düşünün artık bize neler neler yaptılar.

Adı Soyadı : Mehmet Salih Tekan

Yaşı : 62

Oturduğu yer : Göçmenköy

27 - 28 Ocak 1958 olayların çıkış nedenleri şunlardır:

1931 isyanı, Rumların İngiliz'e karşı ilk ciddi eylemleridir. Amaçları ENOSİS'tir. İlk örgütlü hareket 1 Nisan 1955'te olmuştu. Rumların ENOSOS tezine karşılık Türkler, Taksim tezini ortaya atarlar. Bu görüşlerini savunmak için Türkler 27 ocak 1958'te izinli bir yürüyüş başlatırlar.

O günkü Lefkoşa Türk Erkek Lisesi kendi binasından çıkarak Victoria Kız Okulu'na gelir. Yan binada da Atatürk Enstitüsü vardır. Öğrenciler topluca önde Türk bayrakları ile Sara yönü'nden Girne Caddesi'ne oradan da hisar üstüne (site) yürüyerek "Ya Taksim, Ya Ölüm" parolasıyla yürüyüşü devanı ettirir. Bu harekete halk da destek verir. Ancak dönüş sırasında Girne Caddesi'ndeki 'Polis Merkezi'nin önünde İngiliz polisinin kurduğu barikatla karşılaşır. İngiliz polisinin elinde coplar ve kalkanlar vardı. Orada toplanan öğrencileri dağıtmak için İngiliz polisleri göz yaşartıcı gaz bombası atarlar. Bu olaylar sırasında bir İngiliz cipi, yaşlı Türk kadını (Şerife Nine) ile bir adamın ezilmesine neden olurlar.

Öğrenciler aralıyollardaki Türk evlerine sığınır. Bu olaylar olurken birden bire yağmur yağmaya başlar. Ailelerimiz pizi sııklı:ındığımız evlerden bulup, evimize götürdüler.

İngilizler bu olaydan sonra sokağa çıkma yasağı uygularlar. Ancak ertesi gün olayları protesto etmek isteyen Kıbrıs Türk halkı Kıbrıs'ın geneline yayılan bir hareketlilik başlatır. Değişik bölgelerde Sikişi daha İngilizler tarafından şehit edildi.

Bu iki günün ardından sık sık sokağa çıkma yasağı uygulandı. Böylece Kıbrıs Türk halkını yıldırmaya çalışıyorlardı. Hatta İngilizler sokak aralarında geliş güzel silah kullandılar. Mesela; 27-28 Ocak günlerinde bizim evin önünde bulunan garajları elindeki silahlarla geliş güzel taradılar. Bizden ölen olmadı.

Gülgün Serdar

Lefkoşa

1963 Yılına Ait Canlı Hatıralar

1820'de Yunanistan diye bir devlet yoktu. 1921'de Avrupa'nın baskısı sonucu oluşan organizasyonda Mora yarımadasında Yunanistan kuruldu.

Osmanlı İmparatorluğu' nun parçalanmasıyla başladığı 1740 yılında imzalanan Karlofça anlaşmasıyla başlar. Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan gayri Müslimler de himaye altına alınır; 1921 'de Mora yarımadası üzerinde kurdukları devlete baktıkları zaman Yunan milleti diye bir şey yoktu. Karışık kavimler var. Buna bir hat çizmek için 1840' da ortaya attıkları Megalo İdea'yı çıkarırlar. Amaçları Yunanistan'ı iki kıta ve beş denizde - Akdeniz, Karadeniz, Ege, Adriyatik ve Kızıl Deniz' de - genişletmekti. 1821 'de Yunanistan istiklalini kazanınca Kıbrıs Rumları kımıldamaya başlar. İsyanlar çıkar. 1800'lu yıllarda Mehmet Küçük vardı.. Bir isyan çıktı ve Mehmet Küçük idam edildi.

1878 Kıbrıs tarihi için bir dönüm noktası olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu Kıbrıs'ı İngiltere'ye kiraladı. Kiralamanın gerekçesi de Rusların Sıcak Denizlere inmesini engellemekti. İngilizler Osmanlı İmparatorluğu'na yardım eder. Devrin şartlarında Rus baskısı-kalktığı anda İngilizler Kıbrıs'ı iade edeceklerdi. 1878'e kadar Kıbrıs Türkleri çoğunlukta idi. Birçok Türk İngiliz himayesine girmemek için Anadolu'ya göç eder. Zaman içinde Adada Türkler azınlığa düşer. Yüksek öğrenim gören öğrencilere Kıbrıs'ta iş imkanı sağlanmaz ..Çünkü bir yasa çıkmıştı..

1878'de Kıbrıs kaynamaya başlar. 1931'de Kıbrıs'ta büyük bir isyan çıkar. Vali Konağı'nı ateşe verirler. Kavanin Meclis'i dağıtıldı.. İngilizler bu sorunu B. M.' e götürür. İngilizler Kıbrıs'ta Selfdeterminasyon isterler.

1952' de Yunanistan' da EOKA'nın temeli atılır. Siyasi başkanı Makarios'tu. 1952'den itibaren silahlı bir çatışma için hazırlanmaya başladılar. 1 Nisan 1955'te ilk silahlı çatışma oldu. Önce kendi aralarında bürokrasiye ve EOKA'ya karşı olan kişiler vuruldu; EOKA'ya yardımcı olmayanları da vurdular. 1955-56-57' de Rumlar ve İngilizler arasında çatışmalar olur. 1956'da "Yardımcı Polis" adı altında "Yardımcı Komando" adında bir örgüt kuruldu. Elemanları Kıbrıslı Türk gençleriydi. Bunun nedeni

yoksulluk.tandı. Bu örgüt Türkler için bir ekmek kapısı olur. BOKA "Yardımcı Polisler" e ve seçkin kişilere yönelik çatışmalar başlatır. Bir nevi toplumu yıldırma amacı güdüyorlardı. Toplum başıboş ve örgütsüzdü.

1950'lere gelindiği zaman Makarios başpiskopos seçilince okulda, iş yerinde kısaca her yerde ENOSİS açıklanır. Bu olaylar karşısında Kıbrıs Türkü tedirgin olur. 14 Mayıs 1951'de DemokratParti yönetime gelir. Kıbrıslı Türkler Kıbrıs sorununu Ankara' ya götürür. Verilen cevap şu olur: "Devletin Kıbrıs sorunu diye bir sorunu yoktur. "Hürriyet Gazetesi yazarı Sedat Simavi yazılarında Kıbrıs meselesini işleyerek meseleyi güncelleştirir. Böylece devlet Kıbrıs sorununu kabullenmek zorunda kalır.

Gençlerimiz, insanlarımız Rum saldırılarının başlayacağı korkusuyla 9 Eylül 1951 'de "Volkan" örgütünü kurarlar. Köylerde de gençler birleşir. Ama silahsız ve eğitimsizdirler. 1957'ye gelindiği zaman örgütlenme ihtiyacı kendini açık olarak ortaya koyar. Rum saldırıları yoğunlaşır. 1957 Kasım'ında "Volkan" ve "Dokuz Eylül" teşkilatları bir çatı altında birleşmek gayesiyle TM. T'e oluşturulur.

1958 Ocak'ında konu Ankara'ya iletilir. Ankara'ya T.M.T'nin kurulduğu, silah ve eğitimYoksunluğuiletilir. O zamanın dışişleri bakanı konuyu onaylayarak Genel Kurmaya havale ettirir. GenelKurmay bu konuda çalışmalar başlatır. 1958Nisan'ında hükümetten onay çıkar. Kıbrıs'tarbir örgütün kurulması ve bu örgüte.silah eğitimi verilmesi ile ilgili bir karar alınır. Yarbay Rıza VURUŞKAN 31 Temmuz-1 Ağustos'ta Kıbrıs'a gelir.

195T lere gelene kadar Kıbrıs'ta bir Mareşal-vali vardı. Sir John Harding sertlik yanlısıve. EOKA'ya•aman vermeyen birisiydi. Değişen İngiliz politikası gereği bu vali görevinden alınıp yerine Fut diye birini Kıbrıs' a vali olarak gönderilir.

1958' de Rumlar birçok karma köyü basar. Birçok Türk köyü boşaltılmak zorunda kalının-Daha güvenli yerlere yerleşirler.

12 Temmuz'da 1958'de İnönü köyünde sabah işlerine giden insanlar pusuya düşürülerek 8 -10 kişi şehit edilir. Olaylar devam eder. Siyasi alanda ise ilk defa Türk politikası oluşur: "Ya Taksim, Ya Ölüm "parolası ortaya çıkar. Türkiye bunu B.M. 'ye ve Dünya kamuoyuna lanse etti.

1959'un başında Londra-Zürih anlaşmalarıyla Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması kararlaştırılır. 14 Mart 1960'da Makarios, Erenköy'de yaptığı konuşmada: "Biz Kıbrıs anlaşmasını bir sıçrama tahtası olarak kabul ettik. Önce İngilizleri sonra Türkleri, Adadan kovacağız" der.

1960 öncesi Kıbrıs Türk'ü bütün yokluklara göğüs gererek İngiliz ve Rum baskılarına katlanarak Kıbrıs'ta Türk varlığını Türkiye'ye ve dünyaya kabul ettirmiştir.

1960'ta Cumhuriyet kurulduğu zaman T.M.T'de bir faaliyet görülmedi. T.M.T'nin dağıtılıp dağıtılmaması gündeme gelir. Ancak Rumların Enosis rüyaları edilecek söylentileri üzerine T.M.T örgütlenmesine ve silahlanmasına devam eder.

16 Ağustos 1960'ta Kıbrıs Cumhuriyeti resmen ilan edilir. Cumhuriyet kurulduktan sonra bütün kilit noktalara BOKA'cılar getirildi. Mesela, Cumhurbaşkanı Makarios gibi. Siyasi yönde çatışmalar başlar. 1963 Kasım'ında iki toplum arasındaki siyasi gerginlik artar.: Rumlar anayasanın işlemediğini ve Türklere çok hak verildiği gerekçesiyle 13. maddein değiştirilmesini isterler. Kıbrıs Türk lideri bunu kabul etmez. Bunun üzerine Makarios 1963'te Ankara'ya gidip bu öneriyi İsmet İnönü'ye bildirir. Türk hükümeti bu öneriyi reddeder. Makarios bunu üzerine ziyaretini yarım bırakıp Kıbrıs'a geri döner.

Bell orman mühendisiyim. Görev yerim de Alevkaya idi. 1963'te bir wosvagen geldi. Arabanın üzerinde Elvik yazısı vardı. Ayrıca doktor amblemi vardı. Karpazlı olduğum için biraz/Rumca biliyordum. Onunla konuştuğumda ilk sorusu şu oldu: "Köpeklerle aranız nasıl?" Köpeklerle Türkleri kastediyordu. Orada çalışan Türkler hakkında bilgi sordu. Kahve ikram ettim, çevreyi gezdirdim. Fotoğraf çektik. Ayrılırken bu resimleri göndereceği adresi istedi. İsmimi sordu 'Ben sizin köpek diye tanımladığınız Türklerdenim' deyince kızardı, bozardı. Bu olay Rumların bize bakış açılarını göstermesi bakımından önemliydi.

20 Aralık'ı 21'e bağlayan gece Tahtakale'de iki kişi şehit edildi. 22 Aralıkta cenazeleri yapıldı. Ledra Palace'ın karşısında Türk memurlar toplandı. 23 Aralık Pazartesi günü daireye gidilecek mi, gidilmeyecek mi? diye beklenildi. 18.30'da Dr. Fazıl Küçük yarın görev başı yapılacağını açıklar. Bu olay önemlidir. Rumlar bu olayları Türklerin

başlattığını ve Türkleri durdurmak için çatışmaya gidildiğini dünyaya duyururlar. Türk liderleri Rumların böyle bir çılgınlığa girişebileceklerini değerlendirmeden bizleri görev başına gönderdi. Ancak TMT olayların gelişme seyrini göz önünde bulundurarak gerekli savunma tedbirlerini almaya başladı. Yağlanmış silahlar toprak altından çıkarılıp hazırlandı. Silahlar 22 Aralık gecesi ortaya çıkmıştır. Cumartesi saat 13.00' e kadar çalıştık. Cumartesi saat 9.30 - 10.00'a doğru kilisenin çanları çalındı. Alevkayası'nda arazide çalışan Rum işçilerin büyük bir kısmı BOKA' ya mensup gençler ortadan kayboldular. Sadece birkaç yaşlı adam kaldı. Meğer o çan sesleri bir mesajdı. Oradaki yaşlılara "nereye gittiler?" diye sorduğumda "yoruldular da gittiler" dedi. Bu olayın önceden planlanmış olduğu/anlaşılıyordu. Yaylada bir İngiliz kampı vardı. Bir Türk, bir Rum polisi görev yapıyordu. Sabahları oraya giderdim. Tahtakale olaylarını onlardan öğrendim. Herkes görev başındaydı. Gece arkadaşlar "Alevkayası'na çıkma, dediler; ama onları dinlemeyerek Alevkayası'na çıktım. Bir olay olursa haberci gönderilecekti. Çobanların gelmesi birinin dikkatini çekmezdi. Alevkayası'nda kendi lojmanımda değil, başka lojmanda kaldım. Sabah 4.00 - 5.00'te Esentepe ve Karaağaçtan işçi araçları sanayi bölgesine giderlerdi (Haspolat). Sabah 4.00'te gelen arabaların hepsini geri çevirdiler. Haspolat' a gitmelerine izin vermediler. Rumların hazırlığı önceden vardı.

O.. zaman işçi çekleri nakit olarak ödenirdi. 25 Aralık, Christmas' da işçilerin ödenmesi gerekiyordu. Pazartesi Lefkoşa'ya gelinecekti. Çekler alınsın ve işçiler ödensin diye. Rum' a telefon ettik "Çekler hazır mı?" diye. Rum dedi ki: "Lefkoşa' da büyük bir savaş var." Bizim hiçbir şeyden haberimiz yoktu. Fakat onların herşeyden haberi vardı. Böylece Lefkoşa'ya gidilmekten vazgeçildi. Araçların Lefkoşa'ya, sanayi bölgesine gelmesinin engellenmesi Lefkoşa' da savaş olacağını önceden bilinmesi demek ki, bir hazırlığın, Rumlar tarafından yapıldığının bir göstergesidir.

63 olayları tarihe Kanlı Noel olarak geçti. Ada'nın her tarafında küçüklü büyüklü çatışmalar başladı. Ama esas çatışma Lefkoşa' da yaşandı. Özellikle K. Kaymaklı bölgesinde yaşandı. Biliyorsunuz ki Ayvasıl katliamı da bu günlere rastlar. Bu yıllar Rumların Türk' e bakış açısının, kinin ve beyinlerin nasıl yıkıldığının ifadesidir. Siz kendinizi düşünün bir

insanı diri diri yani, sırf ırkı için kendi evlerinden toplayıp da toplu mezara koyabilir misiniz? Bunun sebebi beyin yıkamadır. Türkler şöyledir, Türkler böyledir, biz şunu yapacağız, biz bunu yapacağız diye insanların beynini fanatizmle yıkadılar ki, sonuç işte 63 Ayvasıl katliamıdır. Buna benzer olaylar 74' de de yaşandı. Taşkent, Muratağa, Atlılar, Sandallar gibi.

Adı - Soyadı-Eaik Koyuncuoğlu

Yaşı: 62

Oturduğu Yer: Küçük Kaymaklı

Çağlayan'ın arkasındaydık.Fikret komutan yolladı beni polise. Mermi alayım da geleyim ..Gittim kapıya. Parola vardı.Elimizi uzattım parola. Açtı kapıyı girdim içeri. Bir lenger mermi verdi.Aziz vardı rahmetli. Şehit oldu o gece .Selen un fabrikasında. Bana arkamdan çağırır. "Be yiğen, be yiğen!" dedi.Kırmızı yarım peyniman,yarım da ciğer verdi. "Al bunu benim eve ver"dedi.Onun da evi Çağlayan'da Yörükoğlu apartmanındaydı. Geldim, çaldım kapıyı verdim.

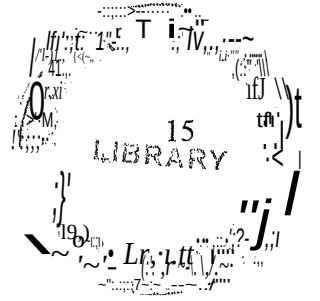
Mermi verdiğimde dediler ki "Çağlayan'dan çekileceyik ".Neçin? Daha mermiyi şimdi getirdik. Emir öyle. Rahmetlik Nihat başladı "Çekiliyoruk .Çar çar darar. Çekiliyoruk darar."Evlere haber verdik. Çekiliyoruk diye. Geldik şimdi bu Ali Korun'un bakkal dükkanındır oracığa. Dediler "Bana Aziz şehit oldu".Dedim "Daha on dayka evvel bu adam bana mermi verdi. Nereye gitti şehit oldu. Devri gün oldu dindi ortalık öyle kaldı.

Adı-Şoyadı:Hilmi. Konde

Yaş:68

Oturduğu yer :Lefkoşa

1964 Yılına Ait Canlı Hatıralar

24 Mart 1964'te Güvenlik Konseyi karar ile Kıbrıs' a Barış Gücü askeri gönderildi. O zamana kadar Kıbrıs'ta İngiliz askeri, Türk askeri ve Yunan askeri vardı. İngilizler devletin üçlü Barış Gücü olarak kullanalım. Hiç olmazsa bir çatışmayı engelleriz. Maalesef bu gerçekleşmedi. 1964 Mart ayında Güvenlik Konseyinin kararı ile Kıbrıs' a BM askeri gönderildi. Bu bizim için şu bakımdan önemli; lehimize ve aleyhimize olan noktalar var. Rumlar diyor ki Kıbrıs olayları 1974'te başladı. Dünya kamuoyuna da böyle lanse ettiler. 74'te Türklerin Kıbrıs'ı istilası ve Kıbrıs Barış Harekatı ile olaylar başladı. Yani Kıbrıs sorunu 1974'te başlamış ise, Mart 64'te Barış Gücü Kıbrıs'a niye geldi? 1964'te Barış Gücü Kıbrıs Türkü'nü Rum barbarlığından korumak için buraya geldi. O halde olaylar 74'te değil, 64'te gerçekleşti. Aleyhimize olan nokta ise Güvenlik Konseyi kararında Türkiye'nin imzasının bulunmasıdır. O imza Kıbrıs Rum tarafını Kıbrıs'ın yasal hükümeti yaptı. Çünkü o zaman Türkiye hükümeti Güvenlik Konseyi'nin kararının altına imza atmıştı. İmzalamasının nedeni, Barış Gücü ve BM'nin herhangi bir ülkeye asker gönderebilmesi için onun tanınmış bir ülke olması gerekiyor. Resmi devletlerin, hükümetlerin olması gerekiyor. Zaten Kıbrıs' a Barış Gücü'nün gelmesi ile Türkler'i Rum barbarlığına karşı askeriyabilmek için maalesef Ankara Güvenlik Konseyi kararını imzalamıştı. Bugün Kıbrıs Rum tarafı, Kıbrıs'ın yasal hükümetiyim diyebiliyorsa, 1964'te imzalanan Güvenlik Konseyi kararıydır.

Olaylar gelişti. Biliyorsunuz ki; birçok köylerimizi boşaltmak zorunda kaldık. Mağosa'da, Limasol'da Baf'ta, Karpaz'da, Boğaz'da çatışmalar oldu. Erenköy dönüm noktasıdır. 8 Ağustos 1964'te Türk Hava Kuvvetleri Erenköy'e müdahale etti. Yine üniversiteli öğrencilerimiz Türkiye' deki, İngiltere' deki ve çeşitli yerlerdeki öğrenimlerini yarım bırakarak vatan müdafaasına koştu ve Erenköy'e çıktılar. Bu çatışmaların diğer bir dönüm noktası ise, 15 Kasım 1967'de Grivas yönetimindeki Rum ve Yunan kuvvetlerinin Geçitkale ve Boğaziçi'ne saldırımlarıdır. Orada büyük bir katliam yaşandı. Orada insanlar diri diri yakıldılar. 70 yaşındaki Mehmet Emin'i yakıldılar. O zaman TC Başbakanı Süleyman

Demirel' di.Yunanistan' a veto gönderdi. 'Ya kuvvetlerini çekersin ya da Kıbrıs' a çıkarma yaparım" Tabii çıkarma gerçekleşmedi. Bütün karargahlar boşaltıldı, karma yapıldı. Türkiye'nin baskısı sonucu Yunan kuvvetleri Kıbrıs'tan ayrıldı. Kıbrıs kısmen rahatlama sürecine girdi. Barikatlar açıldı, giriş çıkışlar serbestçe sağlanır hale geldi. Bu süre zarfında 102 Türk köyünü boşaltmak zorunda kaldık. Bu yerleşim yerlerini terk ederek vatandaşlarımız kendilerine en yakınve güvenli hissettikleri yerleşim yerlerine göç ettiler. Göçmen evleri kuruldu. Göçmen vatandaşlarımızın bazıları yaşamlarını çadırda sürdürdüler. Kıbrıs Türkü bütüncöyleri.bqsa]Jmasınave göçmen kalmasına, aç kalmasına rağmenhiçbir zaman ümidini, moraliniyitirri.Çc.li,direncini devam ettirdi ve 1974'te gelen Mutlu Barış Harekatına giden yollarda!(i en.g<Jlleri ortadan kaldırdı. Harekata zemin hazırladı. Türk direncini yitirmedi, Türklük şpu111.ilehareket etti. Bunun başarılmasının esas nedeni eğitim seferberliğidir...HQ50tden itibaren Türkiye Cumhuriyeti en iyi öğretmenlerini Kıbrıs'a gönderdi. A.nadolutda)oku.Iyq!(!(enTürk hükümeti en değerli öğretmenlerini bize gönderdi. Kıbrıs T.p.rlct)n:üiyoğurc.ltdar. Bugünlere gelmesini bu isimli kahramanlar, insanlar sağladı.. T.p.rk a~k<Jfle.rilJ,in zaferinin yanı sıra bu iş için oşanlarını, canlarını koyan öğretmenlerji:puutrr.arp.alıyızYan.ıbiz öğretmenlerimize çok şey borçluyuz. Kıbrıs Türkünü ve Tisi.rl<JıgünJemeliillbu.cağretmenlerimiz atmışlardır. Türk hı.!(tmetimaddi-manevi büyükya#dirnlai-dabu.lpritnıştır./Mesela 1950'de Namık KemalL.,işesitamamen Türkiye Cıplıuriyeti?niıkatkulanılayapılmıştır. Aynı zamanda Limasolğta, Baf'ta ve birçok yerleşil1yerlerindedis<:Jlerimizkurulmuştu. Öğretmenlerin maaşlafrsbile Türkiye' den gelmekteydi!.Sırf..Türklü.k .şuurunun yerleştirilmesini, bilinçlendirilmesini sağlamak için .Öğretmen toplunıunterri.el c1,ireğidir. İnsanı eğitendir. Şimdi yollar, limanlar, havaalanları, uçaklar yaparsınız. Buman kullanacak olan insanı eğitmezseniz hiçbir işe yaramaz. O insanı eğitecek olan öğretmendir.

Ben-olaylar başladığı zaman Kalavaş köyündeydim. Alevkayası'nda iki üç ay kaldım. Kalavaşlılarla birlikte yaşadım. Yedim, içtim. Arabalarını paylaştım. Aramızda o kadar birlik beraberlikvardı ki , herşeyimizi paylaşırdık. Ekmeğiydi ne bileyim suyuydu. Çünkü bir kader birliği vardı. Bu kader birliğinde zengin-fakir, okumuş-cahil, öğretmen-işçi

ayrımı yoktu. Biz bir bütündük. Bir kaderi beraber paylaşmıştık ve başarımızın sırrı buradadır. Göçmeniyle ekmeğini evini paylaştı. Bu insanlara moral, güç ve yaşama imkanı verdi ve bu günlere gelindi. Bazı Türkiyeli arkadaşlarımız veya bazı çevreler" Biz Kıbrıs'ı Türkiye için kurtardık" diyorlar. Biz Kıbrıs'ı Türkiye' nin bir parçası olduğu için, jeopolitik bakımdan-ihtiyacı olduğu için bir Türk adası olması nedeniyle 1974'te Kıbrıs'ı beraber kurtardık. Birçok çevre biz olmasaydık falan; fakat ben olmasaydım, sen burada olamazdın. Kıbrıs.Türk'ü bu adada olmasaydı, Harekat gerçekleşemezdi. Biz Türkiye ile bir kader birliğiyaptık. Bize öğretmen gönderdi. Subay silah gönderdi. İç cepheyi ona göre güçlendirdik. Günü geldiği zaman da Mutlu Barış Harekatı'nı beraber gerçekleştirdik

St. HilarionKalesi Lefkoşa'yı kuzeyden gören önemli bir yerd. Bizim orda Boğaz Sancağımız vardı. 1964 Nisan'ına gelene kadar esas bir örgütlenmemiz yoktu. Orada bir gücümüz var; ama kendi Kıbrıs Türklerinden oluşan bir örgüt. Burası Lefkoşa-Girne yoluna-hakim olduğu için devamlı baskı altındadır. Bozdağ bir Rumlarda, Bozdağ iki ve St. HilarionTürklerde. Rumlar devamlı burayı vurmak ister. Lefkoşa yolunu açmak için. 23 Nisan. 1964 giinü Kurban Bayramı'na denk gelmişti. Biz orada kırk beş kişiydik. Dedikiki onbeşengayıplar halinde arkadaşlara izin verelim ki, aileleriyle bayramlaşsın. Gitsin,igğrsün ert~sj. sabah gelsin. AncakJ2 saat.izineverebiliyorduk. 23 Nisan' da Dr. Fazıl ~uçük şatoya.geldi. Yanında Türk Cemaat MeclisiBaşkan-Vekili Şemsi Kazım geldi J3ayramımızt.tebrik etti. Öğleden sonra birinci arkadaş grubumuz çıktı. İkinci grubumuz da gitti,Bu sefer azaldığımız için nöbet tutma sürelerimiz de uzadı. İzinli arkadaşlarmyerini kapatmak zorundaydık. Komozit'ta diye bir yer var. Lapta' nm üzerinde bir yer bir de kilisesi var. St. Hilarion'un batısında toprak yolu devam ederseniz sol kolunuzun üzerinde bir kilisedir. Rumlar Lapta' dan oraya bir gecede altıbin kişilik bir kuvvet çıkarır. Bizim istihbaratımız bu haberi alamadı. Bayram telaşı vardı. Kimisi bayramdan geldi, kimisi ertesi gün gidecek onun heyecanı, ailesine kavuşacak. İşte saat 2.00-2.30 da çatışma çıktığı bildirildi. Ben dört arkadaşıyla St. Hilarion'dan hareket ettik. Diğer arkadaşlar aşağıda Boğaz' daydılar. Biz onların gelişini beklemeden hareket ettik. St. Hilarion'u geçtikten sonra Doğru Yol dediğimiz yerde, tabii saat 12.00'de yat

2.00'de kalk. Uyku sersemi şarkı çağırırım. Gözüm açılsın diye, kendime geleyim. "Çok geceler bekledim, belki gelirsın" diye bir şarkı tutturdum. Ansızın bir gürültü koptu. Ateş açılmıştı. Bir yaylın ateşi. Tabii oraları bizim, biliyordum. 8 km bizim denetimimizdeydi. Biraz doğruldum. Deli mi oldular ne? dedim. Baktım ateş devam eder. Arabayı kullanan Mehmet Usta diye birisidir. Gönyeli' de motor ustası. İç güdüsel olarak arabanın farlarını yakmadı. Ay ışığı vardı. Biliyorsunuz yol bir taraftan yüksektir. Banketvar. Onu talp(eder) giderdik. Arabanın gürültüsüne ateş açıldı. Tabii biz pusuya düştüğümüzü farkytığımız.an,.8km. bizim diye biliyorduk. Meğerse 8 km. düştü, bizim haberimiz yok. Çii~doğru dürü.stistihbaratımız yok. Ne yapacan? Tabii ilk akla gelen arabada,uınmek ..A.r:1:1,fuadan çı1\$:tık.\Gerimi dönsek, yukarı mı çıksak, yaya tutmayı tercih ettik ..•Qi:1:1,l1.öylei<.fç.nl.vgyldi. Qrnd1:1,rheyecan içerisinde işte tepede olan hakim nokta da olur. Kabilinde ar1:1,J:,1.1.yıbıraktıkiJepyyetırmadık. Yattık, kıvrıldık. Sağdan soldan ateş gelir; .(iecekaranlık'.Jğll1kime.ateşattığı.belli.değil. Bir servinin altına yattık. Ateş açmak zorun<.tc1.kaldık.i.'Fç1}lliz belli.olı,ınca.Jabii. ateş bize çevrildi. İnanmayacaksınız! Servi dallarını...Yaprak).~ıyılı.ı.örtüldiik ..Q k1.ı.dar çok ateş edildi ki, ben o an vurulduğumu hissetit11..Şimdiarı1S~ğş.yken olmazdı Çünkü ben arabanın solundaydım ateş soldan olsaydı sol bacağıroa gylp1.çşf.lazımdı; ama yara sağ bacağımdaydı. Yataarken de olmadı. Çünkü isabetyyfi ön tarı:fü;~y<.tı./Demekki.biz arabadan çıkarken, dağa tırmanırken isabet aldım ve bunpilihissetrny<.firğ.'7attığımızzaman yara soğumaya başlayınca acıyı hissettim. Elimi bacağırnı.ı.koyduğırğzj.ı.ı.t11.ankan bulaştı. O zaman yanımdakine dedim ki "Ben vuruldum" nasıl ol<.tığunu.tı.ı.m?Jıı.ı.tirlayamıyorum. Bir anda kendimi yalnız buldum. Arkadaşlarım oradan .ı.ı.yınlı. K.çrı.<.liğı.ıyalnız hissettim. Meslek icabı o yğrelyriyi biliyordum. Ormancı olduğımıçin girip.çıktığım yerlerdir. Aşağıda Ağırdağ Köyü vardı. Dedim yavaş yavaş ineyim. Sol koluma dayanarak yavaş yavaş sürünerek indim. Bir yerde baktım bir asker veya birkişi zatengece karanlığında bir de o heyecan durumu, yalnız kalmışsın, devamlı köylülerin sesleri. Kayanın üzerine ulaşınca omzunda silahlı bir asker gördüm. Dedim ki; "Kardeşim-müsaadeet de geçeyim" Türkçe. Ben zannettim ki, bizim arkadaşlarıdır. Bizim askerlikte koruma ateşi dediğimiz bir şey var. Yani ben gidiyorum, beni koruyun.

Ateş açarsınız kafasını kaldırıp size ateş açması şeklinde. Dedim "müsaade et geçeyim." Sandım ki, o devamlı sağa sola ateş açar. Yani bana korumadır. Bana baktı. Rumca "di di" (ne ne) dedi. Allah Allah, Türk mü? Rum mu? Bu kim ? Tabii şimdi parolamız var, işareti var. O hengamenin içinde ne parola aradım. Dedim işaret. Sonra Türk olduğumu anladı. Makineli tüfeği üzerime çevirdi. Ben kendimi kayanın arkasına bıraktım. Saniye, dakika bilmiyorum. İnsanın şuursuz bir anı olur. Ölümle karşiki hayat arasında çizginin de olmadığı ve Allah inandırırsın cenazemi ve annemin mezarımın başında ağlayışını gördüm. Altı kardeşin tek erkek evladıyım. Dıpkarpaz' da bir çoban çocuğuydum. Ailem beni okutmak için varını yoğunu harcadı. Ailemin nazarındaki değerimi belirttim dedim. 1950'li yıllarda Lefkoşa' da yatılı bir okulda okumak kolay değildi. O ekonomik koşullarda ondancsonra kendime geldim. Nerdeyim, yaşıyor muyum, ölü müyüm? Dudağımı ısıyorum, elimi ısıyorum, hissediyorum. Yavaş yavaş hafızam yerine geldi. Çevreme baktım. silah sesleri var; ama etrafımda biri yok. Yavaş yavaş süründüm. Büyük bir servi ağacı vardı. Omımdalları altına girip sabaha kadar bekledim. Tabi bu müddet zarfında yaramın. <durumunu>.hiçbilmiyorum. Hiç onunla ilgilendiğim yok. Sabaha doğru kalktım. Ve sesleimek üzere O bölgede Danimarkalı askerler vardı. Zannettim Danimarkalılarıdır. İşaret edeyim de gelsinler alsınlar beni. Baktım biri "be Hristaki deli mi oldunuz? Hepimizi vuracak. [sınız" dedir Ondan sonra anlaşıldı ki, biz dağa çıkarken hem sağdan hem soldan ateş yedik. Onlar birbirlerine ateşe devam ettiler. Gün de doğdu. Yavaş yavaş sürünerek 10m uçuşuma vardım. Ellerimle tutunup yavaş yavaş kendimi aşağıya sarkıttım ve uçuşumdan aşağıya bıraktım. Allah' ın takdiriyle Allah' ın öldürmediğini kulu öldürmezdi. Yaralı olmama rağmen oraya indim. Bir şey olmadı. O an Qçıışlığını, kayışımı, kordonumu çıkardım. Bacağımı bağladım. Kan kaybını önlemek için. Gece saat 20.00'ye kadar orada kaldım. Rum geldi. Makinalı tüfeği böyle uçuşumun tam ucuna koydu. Ben de altında yatıyorum. Boş mermi kovanları benim tepeme düşerdi. Öksürsem yukardaki duyacak; ama tevekkülle ben orada oturdum. Hava güneşliydi. Zaman zaman yaramı tıkadım. Gece ben çıkacağım; ama yukardaki beni görecek. Muayyen bir mesafeden sonra görüş alanına girecem. Beni gördüğü zaman insan olduğumu ayırt edebilir mi? Yoksa doğanın

bir parçası, bir çalı mı, bir karartı mı? diye nasıl çıkacağımı düşünüyorum. Şans bu ay onbeşi ve ona yakın. Yükselmeye başladı. Ortalık aydınlık. Şimdi güneş gitti; ama ay çıktı. Bekledim biraz daha bir keçi sürüsü. Ağırdağ'ın keçi sürüsü. Sürü başı boşdağ doğru çıkıyordu. Tam tepenin olduğu yerde, keçiler yukarı doğru çıkarken onların arasına girdim. Sürünerek. Çünkü ayakta duramıyorum. Yavaş yavaş askerlerin görüş mesafesinden çıktım. Kendime bir hedef seçtim. Diyelim ki, buraya kadar sürünecem. Oraya, oraya gitmeden durmam. Oraya gittiğim zaman biraz daha ve her durduğumda ayağımı çözer, yukarıya kaldırırdım. Ne bileyim ben kangren olmasını önlemek için. Sabah 5:00'te Ağırdağ'a indim. 63'te bir film izlemiştim "Krallar önde Gider". Filmde yaralı ayağa kalkar, ayakta duramaz, sallanır.<Kurtuluşun sevinciyle oradan uzaklaştım. Acep diyorum hakikatten insanlar filmdeki gibi ayakta nasıl duruyordu? Tabii orada kalmak zorundayın. Biraz daha devam etsem bizimkilerin vurma ihtimali var. Çünkü sürünerek biri geliyor. Ayakta duramıyorum. Susuzluktan ve kan kaybından artık sesim çıkmıyor. Sonra yaşlı bir adamcık geldi. Tüfeciğiynan.Beni buldu. Köye gidip haber verdi. Nüerkebe bindirip oradan götürdüler.

Adı - Soyadı: Faik Koyuncuoğlu

Yaşı: 62

Oturduğu yer: Küçük Kaymaklı

63 olayların başlamasından bir süre sonrasıydı. 63 olayları başladığında ben Namık Kemal Lisesi'nde öğretmendim. Bir süre orda halka eğitim, silahlı eğitim yaptırdıktan sonra Lefkoşa'ya geldim. Ailem buradaydı. Yani nişanlım falan buradaydılar. Orada onları merak ediyorum. Geldim Lefkoşa'ya bir süre sonra Köşklüçiftlik'te mücahitliğe başladım.

Arkasından Dağ'ın bir kısmı elimizde bulunuyordu. "Oraya takviye gerek" dediler. "Sana on kişi versek alır gider misin?" dediler. Kabul ettim. Abur cubur silahlarla landroverimizi doldurdular ve yukarıya gittik. St. Hillarion'un alt kısmında oralarda bir süre böyle sağa sola koşturduk. Çünkü koskoca 8 millik araziye 49 kişi tutuyormuş. Sonradan öğrendiğimize göre. Dolayısıyla oraya gidenlerden çoğu halktan desteban, çoban, Girne' den kaçmış 5-6 ortaokul öğrencisi başlarında öğretmenleri ;böyle düzensiz giyinmiş olarak bazı köylerden göç etmiş olanlardan 15- 16 yaşlarındaki kişiler orayı korumaya ve müdafaa etmeye çalışıyorlar. O gün gelişi güzel ordan oraya koşturduk. Adatepevardı. "Çıkin onu tutun" dediler. Oraya çıktık. Nihayet sabah 14:00 dolaylarında arkadaşlar dediler:" Artık birşey vermiyecekler mi,bize falan?. Sen başımızda olarak lütfen duyurur musun?. Buradaki arkadaşlara acaba ne yiyecek vereceksiniz?Acıktık". Gittim içeriye bildirdim. Dedim ki "Arkadaşlar acıktılar, birşeyler verebilecek misiniz?. Onlar da oraya buraya telaşla koşturdular. Nihayet ellerindeki bir haftalık olduğunu sonradan öğrendiğim iki ekmekle geldiler. Araba üzerinden geçse banamısın demez."Buyrun" dediler. "Eee" dedim. "Eyisi siz yeyiniz". "İyi de yanında yiyecek birşey yok mu bunun falan" dedim. "Vallahi katık falan kesinlikle yok. Ellerin de yok napalım. Bunu ancak buldurabildik. Çok da bayat ama siz bunu ateş yakarak kızartınız ve yiyiniz" dediler. Nihayet binbir güçlkle ertesi gün bize gelecek olan yiyecekten çıkacakmış. Ertesi gün bize vermek üzere ödünç olarak bir kaç tane de zeytin verdiler ve o şekilde öğle yemeğimizi halletmiş olduk. Bu olayı hiç unutamam.O kadar zor günlerdi onlar. Yani sonradan birçokları dağ düştüğünde şöyle oldu, böyle oldu işte oradaki komutanlar zevk, sefa içindeydiler. Onun için iyi müdafaa edemediler filan diye sözler oluştu bir ara.

1965 Nisan'ında ben indim aşağıya ondan sonra takviye olarak gitmiştim. Zaten bir kaç gün sonra da bayramın 4. 'ü günüydü.23 Nisan'a rastlıyordu.1964 yılında o gün. O gece Yunanistan' dan gelen askerlerle birlikte Rumlar o bölgeye çıkıp orayı işgal etmişlerdi. Böyle bir yerde, böyle bir durumdaydık. Ondan sonra ancak oraya önem verilmeye başlandı ve elde kalan kısımlar büyük bir dikkatle tutulmaya başlandı.

Adı:Mehmet ERTUG

Yaş:60

Oturduğu yer: Lefkoşa

1967 Yılına Ait Canlı Hatıralar

Kıbrıs olayları 1955'te başlar. O zaman BOKA dönemi. Buna mukabil Türkler de Volkan diye bir teşkilat kuruyorlar. T.M.T'nin temelidir bu. Bildiğiniz gibi 63'te Rumlar Lefkoşa' da Zeki isminde birisini ve bir kadını katleder. Olaylar bundan patlak verir. Ondan sonra mücahitler ordusu oluşur. Yani Ruma karşı bir mücahit teşkilatı kurulur. 1963'te tabii bende bu görevde diğer Türkler gibi palalarla, av tüfekleriyle eski püskü piyadelerle mücadele ediyorduk.

Ben güneyden Baf'tan geldim. O zaman dağ düşmüştü. Biz bir grup genç olarak yardıma gelmek suretiyle güneyden göç ettik. Güneyden gelirken barikatlardan geçerken ben hasta idim. Müthiş bir öksürüğüm vardı. Soğuk algınlığı, bronşite dönüşmüştü. Biz orada nöbet tutarken üniforma yoktu. Gece gündüz bir gömlekle nöbet tutmuştum. Üşütmüştüm. O dönemler çok vardı. Barikattan geçerken Rumlar cebindeki bir bileti cüzdanımda buldu. Türk Cemaat Meclisi bileti. İşte tesadüf cüzdanımda bulundu. Rum bizi yoklarken "Sen bunu niye aldın" dedi. Dedim ki "Satarlar bizde aldık "Ne yapalım. Almayalım mı?". "Hayır "diyor. "Sizin Kıbrıs Cumhuriyeti'niz var. Cemaat Meclisi'yle hiçbir ilginiz yoktur" dedi. Orada bizi de alabilirlerdi. Hatta bizden sonra gelen bir grup gencimiz kayıptır. Hala daha kayıptır. Ne oldukları meçhul dur.

Ledra Palace denilen 20. blok vardı. 1967 yıllarında orada göreve başladım. Orada unutamayacağım bir anım var. Süleyman isimli bir arkadaşım Postacı Süleyman derlerdi kendisine. Orduda mevzide iken Rum ateş ediyordu ve tesadüfen mazgaldan kurşunlar yağarken tam ben ona "Eğil" dediğim anda biraz eğdinskendisini aşağı; ama gene de değdi vesaatını yakarak geçti. Tam başının üzerinden. O bana mütemediyen " sen benim hayatımı kurtardın beni eğmekle hayatımı kurtardın" der.

Adı soyadı: Şevket RADO

Yaşı: 56

Oturduğu yer : Göçmenköy

1914 Yılına Ait Canlı Hatıralar

1955'te Rumlar İngilizleri vurmaya başladılar. Olaylar bir süre devam ettikten sonra Türk vurmamaları için emir verilmişti. İngilizler, Rumlarla kavgaları bitsin diye, güzel bir maaş vererek bütün Türkleri (Çobanım çifcil neşberlerini) komando olarak askere aldılar. Atalasa Ormanı'nda bu askerleri eğitime başlattı. Bunların eline silah, otomobil vererek İngiliz bulunan yerlere İngiliz askeri değil de, bu yazmış olduğu Türk komandolarını yollamaya başladı. Rumlar, İngiliz askerlerine silah kullanacaklarına, Türk komandolarına yollamaya başladılar. İngiliz'in durduğu yerde nerde EOKA askeri varsa, Türk komandolarını yollamaya başladılar. O zaman EOKA'cılarla Türk komandoları savaşa başlar. Bu olay sonucunda İngiliz olaydan çekilip Rumlarla çarpışır. Rumlar da köydefkısacası karşısına çıkan Türkleri gizlice öldürmeye başladı. 1958'e kadar devam edildi. 1958'de T.M.T kuruldu. T.M.T'ciler kendi, aralarında Rum yanlılarını vurmaya, örgütünden temizlemeye başladı. Türk halkının elinde silah yoktu. 1960' da anlaşmaya girildi ve; (İbns Cumhuriyeti kuruldu. Makarios Cum.hurreisi, Dr. Fazıl Küçük Cumhurreis Muavini seçildi. 1963'e kadar cumhuriyet devam etti. 1963'te Rumlar Türklerin üstüne saldırıya başladı. 1960' da bir kısım Türkiyeli asker; (İbns' aigeldi. Önce Tahtakale' de iki kişiyi şehit ettiler. Rum tarafına kısılan yerler; >"fa. htakale; Küçük kaymaklı, Rum köyleri ~. ya. kın Tür. köylerine saldırdılar. 1965'te bir anlaşma imzalandı. Türklere ambargo uygulandı. Yollara barikatlar kuruldu. Türkleri toplayıp gömerlerdi. Böylece binlerce Türk bil. uşsizce şehit oldu. Türkiye' de okumakta olan Kıbrıslı Türk talebeleri Erenköy' e çıktılar. ijlınların çu tığını farkedene Rumlar Erenköy' e asker gönderdi. Erenköy' e çıkan Türkleri uaz bir miktar da silahı vardı. Rum otobüslerine dolan Rumlar, Erenköy yolunu tuttular ki j Türkleri denize dökerken görsünler. Çarpışma oldu. Bir çok şehit verildi. Türkiye > bunları çaresiz görünce, o zamanın Türkiye Başbakanı İsmet İnönü eder. 15 Temmuz 1974'te EOKA' cı Samsun, Makarios'u öldürüp Samsun Cumhurbaşkanı olsun diye Makarios'un askerlerinin üzerine saldırttı. Makarios kıyafet değiştirerek bir arabaya binip Karlı Dağ' a kaçır. Orada İngiliz askerlerine sığınır. İngilizler onu helikoptere bindirip

kendi üstlerine getirirler. Uçağa koyup Şeynel Adaları'na götürdüler. Orada bir iki gün kalır, sorgulanır. İlk cevabı;"Beni Yunanistan cuntası düşürdü. Beni öldürmeye kalktılar"der. O zaman bunu fırsat bilen Türkiye'nin başbakanı Bülent Ecevit uçağa binip İngiltere'ye gider. İngiltere' de Kıbrıs' a çıkarma kararı alınır. 20 Temmuz 1974'te Mutlu Barış Harekatı gerçekleşti.

15/temmuz 1974'te bizi aldılar askere. Gündüz giderdik. Gece ahbapta kalırdık, çarpışır yapıyştık. Günlerden cuma gün akşam üstü. Beni bölük komutanı gördü. "Be Hilmi !Bu sancaktan gelecek yoklama yapıp~" dedi. "Ey komutanım" dedim. Cumartesi günü çıkarma olur ama; ne halkın, ne..dea~l<:erlerinbu olaydan haberleri yoktur.

Biz Esat'lagece yarısı kaçtık. Q~h.iikyattık. Sabaha karşı çat çat bir çatırtı. Be ne var yok.: Mandıraslı Musa vardı.Ünal k:onuuta,nınkomutanlığında 37 kişi vardı. Baktım paraşütle askerler. Kalktım "Çok.şük.ür.Allalı'a?" dedim. Bir bağırdı bana Musa "Yat be Hilmi dayı!"}, Meğerlim Rumlar iplik.fapril<:f1.sından darar. Yattık. Siperimiz de elektrik direği.>llir de baktım rahmetlik Ecevyt~n.JJriçlan geçer. "Ne be Hilmi dayı! Bırakmadılar seni askerlikten?" dedi. "Bırakıadılar e(euçli?)dedim. Mazgal deliğinden uzandı, baksın diye, vtırdular genni..

G~ce geldik. Şimdi şu meclistir.. QJz;a.nıankarargah idi. Soyunduk yatacaıyk. Dedi banafısa,t;Tatilegelmedik be ne soyü1Lçl1111.??."Ben yatamam urubalarla." Neyse geceyi geçirdikf.Şabah oldu. " Destek bölüğü hazır>ol!". "Kalk" dedim," Esat'a yandık". Hiç kurtulmayık.

Sıralandı!{. Sola dön!Döndük. Marşileri LedraPalace' a doğru. Cayır cayır darar gavur Ledra P.f1.lace' dan. Tavık yavrusı gihiedağıldık. Biri oraya,atlar; o biri başka yere atlar. Benim omuzumda silah. Kaldım yalnız. Girdim bugünkü Elektirik dairesine. Kamuran onun içinde. "Be amca!" bağırdı, çağırdı."Çabuk atla o tarafa doğru" dedi. Atladım, oturdum." Nerde arkadaşların" dedi." Ne bileyim". İkindini bulduk oraşta. Onlar kaçacak, kapatacaklar daireyi.

Kahveden iki üç paket sigara aldım, koydum koynuma çıktım. Buldum bunları. Birisi "Nerdesin be amca!" dedi. "Ben da sizi ararım" ."Nerde buldun sigarayı". "Filan yerde".

"Al bize da" dedi. "Alayım" dedim. Oraştan kaçtım. Geldim taa Meclis'in yanındaki apartmanın altına. Uu bizim komutanlar buruşta .Dedim: " Haçan da kaçtınız. Ben da sizi ararım. Neredesiniz ya! Hep dağıldık"."Nerde arkadaşların"."Ne bileyim. Sensin komutan. Ben mi bilecem" dedim.

Bir otomobil arkası açık. İçinde silahlar, el bombaları, bombalar, silahlar dolu. Evet'in gardaşylan. Orada geceyi geçirdik. Sabahtan" Hade be Hilmi dayı hade!","Onlar önde biz arkada gittik. Girdik Kızılbaş'a. yağ fabrikası vardı. Girdik onun içine. "Hazır ol!". Gene clizildik."Sıralan ! "Sıralandıkı.I'Hilmi dayı gel!". "Ne var? Hayırdır?" dedi. "Bana al bunun.içinden on kişi. Biz aşağıya gidecyyık, dönene kadar buranın komutası sende" dedi. ".P.ekala" dedim. Onlar gitti aşağıyıçt. biz kaldık onun içinde. Sıcak yaz. ikindin o yandan. taraf şu giden öden telefonu ..Oike1.pıdantaraf bir adam girdi içeri. " Buranın komutaa; kimdir?" dedi. Mehmet. clyğj:"Afia O. efendi orda". Çağırdık iskemle verdik genne .Qturduk, konuştuk. "Her mücahidin ganimet hakkıdır ama iki elin kaldırdığı kadar. Yok dyditürün kaldırdığı kadar".Dediıp'113ұлci.m? Tanımayık genni". Sivil. Bıçak, silah elinde Bir sigāra yaktı içti. Bir sigara clajıç1.yaktı. Sonra öğrendik binbaşıymış. O kaçtı. Sôni-c1.gyldi bir woli{şw-ogenKürşat'tc1. içip,cie. "Buranın komutanı kimdir?" dedi. Kalktum ayağc1.. "Şr̄.ene mL.se.u"dedi. "Ne .yc1.r k:9ıııtc1.111m hayırdır?" dedim. "Yiyecek ambarı vārınış}}dydi. "Yiyycyk ambarı yok... Giye.çekc1.ııubaryc1.r". Soktum genni deliğin içinden geçiı:dij;.)İplik fc1.pril<:asının üstü. Peeee ..."Aman "dedi komutan .Bu bizim askere hastajic1.1.1.yJy.ı:de. çok yarar. At birkaç pala otomobile."dedi. Açtık attık. Bir iki,üç gün kaldık .p[c1ştç1.. Gel.di.ler geri komutanlar. Sonra dediler. "Kırk yaşından yukarı herkes>' işine clq.nyqılır"Biz da döndük işimize.

20 Temmuz' a gelmeden önce Türklerle Rumlar arasında çatışmalar sürmüştü.

Ben 20 Temmuz 1974'te patlak veren savaşta Limasol' da mevziide bulunuyordum. Saat 9-10 gibiydi. Direncimiz kırılıyor ve Türk mevziileri yavaş yavaş teslim olmaya başlıyordu.

Ben ve arkadaşlarım Rumların eline esir düşmemek için hemen mevziden çıkıp köye döndük ve evlere saklandık. Bu arada gözü dönmüş Rumlar mevzilerinde kalan birkaç Türk'ü ve sokaklarda gördükleri Türkleri hiç acımadan öldürüyorlardı.

Rumlar köye girip tek tek evlerin kapılarını çalıyor, biraz bekleyip aniden kapıyı kırıp evlere giriyorlardı. Rumlar evde buldukları insanları esir alıyordu. Ayrıca evde buldukları para, altın gibi değerli eşyaları da topluyorlardı. Onlara karşı çıkan Türkleri ise derhal öldürüyorlardı.

Rumlar benim saklandığım eve öğlele11.sonra geldiler. Beni ve evdekileri esir aldılar. Rumlar,o gece topladıkları bütün Türkleri hastahanenin bahçesinde esir tutuyorlardı. Sabah olunca bütün çocukları, kadınları ve yaşlıları serbest bıraktılar. Erkekleri ise hastah11eninbahçesinden alıp köyün futbolsahası111agötiirdüler. Yolda kaçmaya çalışan 3-4 kişiyivurdular. Futbol sahasına vardığında hepimizi sahanın ortasına topladılar. Etrafımızda çok sayıda silahlı Rum askeri nöbet bekliyordu. Uzunca bir süre orada aç ve susuztutulduk.

Geceleyin saat 21:00 - 22:00 sularında bir Rum komutanı gelip esirler arasında kaçmaya çalışan olursa kesinlikle öldürülmesini emretti; Gece saat 2:00' de bir Türk yaşadıklarının etkisiyle bunalıma girdi. Kaçmaya başladı. Rum askerlerinin açtığı ateş sonucunda vuruldu. Daha sonra Rum askerleri tarafından hastahaneye kaldırılırken yolda öldü.

2-3 gün orada esir tutulduktan sonra bir kısım Türk'ü okula gönderdiler. Ben de bu grubun içinde idim. Okulda yine Rum askerleri kuş uçurmuyordu. Kaçmaya teşebbüs eden olursa, hemen vurulacak diye tehdit ediliyorduk.

Biz okuldaki sınıflarda yaklaşık 30-40 kişi kalıyorduk. Geceleri herkes yerde yatıp, yerde kalkıyorduk. Günde sadece bir öğün yemek veriyorlardı.

Birkaç gün sonra Lefke' den Karfaz' dan toplanan esirlerle beraber Limasol' daki esir kampına götürüldük. Orada 100 gün Rumlar tarafından esir tutulduk. Bu 100 gün boyunca esirler arasında çok sayıda ölen arkadaşlarımız oldu. Kimisi kaçırmaya çalışırken Rum askerleri tarafından vuruldu, kimisi ise hastalıktan öldü. 100 gün boyunca günde bir defa yemek ve su veriliyordu. Hepimiz çok zayıflamıştık. Ama çok şükür olsun ki Türkiye'nin müdahalesiyle kurtulduk. Türkiye'nin ve Ada'daki Birleşmiş Milletler'in önerisiyle değiş tokuş usulüyle esir değişimi yapıldı ve serbest bırakıldık.

Adı -Soyadı: Mustafa Yurt

Yaşı:1948

Oturduğu Yer: Güzelyurt

YER DİZİNİ

Adatepe 21
Ağırdağ 18-20
Alevkayası 10-11-16
A.İ.Korun 13
Ankara 9-15
Atalasa Ormanı 26
Atlılar 12
Ayvasıl 11-12
Baf 15-16-24
Boğaz 15-17
Boğaziçi 15
Bozdağ 17
Buz Fabrikası 26
Çağlayan 13
Dipkarpaz 19
Doğru Yol 17
Elektrik Dairesi 27
Erenköy 10-15-26
Esentepe 11
Gambo 5
Geçitkale 15
Girne 17-21
Girne Caddesi 6
Giyecek ambarı 2.8
Gönyeli 18
Haspolat 11
Hisar 6

İngiltere 8
inönü9
İplikFabrikası 27
Kalavas16
Karaağaç 11
İ{a..rılıDağ 26
Karpaz 10-15
K.1.zılbaş 28
Komozit 17
Köşklüçiftlik 21
Küçük Kaymaklı 11-26
Lapta 17
Ledra Palace 10-22-24
Lefke 5-28
Lefkoşa 11-17-19-21-24
Limasol 15-29
Londra 10
Mağosa 15
Meclis 27-28
Muratağa 12
Namık Kemal Lisesi 16-21
Polis Merkezi 6
Sandallar 12
Sarayönü 6
Selen Un Fabrikası 13
St. Hilarion 17-21-22-25
Şeyssel Adaları 27
Tahtakale 10-11-26

Taşkent 12

Türkiye 9-15-16-17-26-27

Vali konağı 8

Yağ Fabrikası 28

Yiyecek ambarı 28

Yunanistan 8-16

Yürük Apartmanı 13

Zürich 10

İSİM DİZİNİ

Aziz 13
Bülent Ecevit 25
Dr. Fazıl Küçük 10-17-24
Ecevit 25-26
Esat 25
Fut 9
Grivas 15
Hristaki 19
İsmet İnönü 24
Kamuran 25
Kürşat 26
Makarios 8-9-10-24
Mandırasslı Musa 25
Mehmet 26
Mehmet Emin 15
Mehmet Usta 18
Nihat 13
Pastacı Süleyman 22
Samson 24
Sedat Simavi 9
Sir John Harding 9
Süleyman Demirel 15-16
Şemsi Kazım 17
Şerife Nine 6
Ünal Komutan 25
Yarbay Rıza Vuruşkan 9
Zeki 22